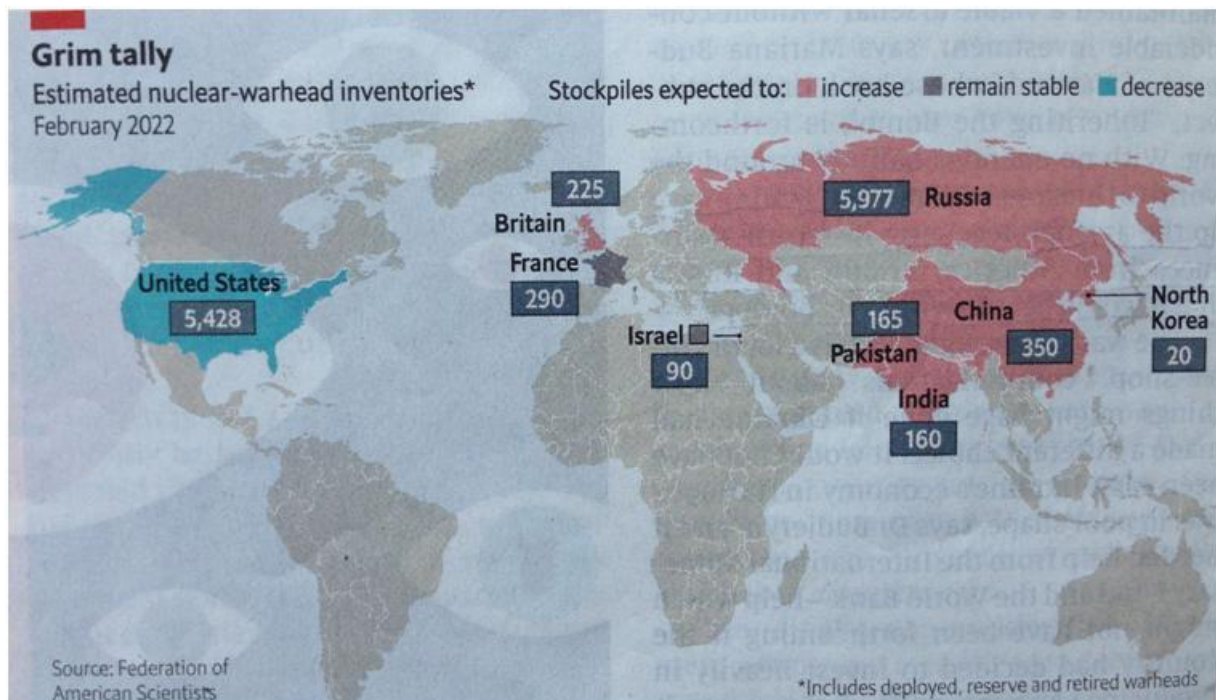

Az orosz-ukrán háború nukleáris kockázata

Putyin vészjósló figyelmeztetése közvetlenül Ukrajna megtámadása után hangzott el: „Azon országok, melyek beavatkoznak, olyan következményekkel kell számoljanak, melyeket még sohasem láttak a történelem során”. A fenyegetés hatott, a NATO csak korlátozottan támogatja Ukrajnát: nem erősíti a légierjét és nem ad át olyan fegyvereket, melyekkel a távolabbi orosz célpontok is elérhetők.

Az Economist e témával foglalkozó június 4-i száma szerint ezzel Putyin felborította a nukleáris világbéke eddig kialakult rendjét és többféle úton-módon megnövelte a nukleáris konfliktusok veszélyét. (Egyébként Donald Trump hasonló fenyegetésben részesítette elnöksége idején az Amerikát elérő atomfegyverekkel kísérletező Észak-Koreát: „a visszavágás olyan tüzet és örületet (fire and fury) eredményez majd, amit a világ még sohasem látott”.)

Az egyik következmény: **meggyengült a nukleáris tabu**. Reagan és Gorbacsov annak idején egyetértettek abban, hogy egy nukleáris háborút nem lehet megnyerni, és ezért annak sosem szabad bekövetkeznie. Most viszont olyan komoly lapok, mint pl. a Wall Street Journal elemzői nyilvánosan mérlegelik egy nukleáris világháború kimenetelének esélyeit. A nukleáris tabu meggyengülése a háború kitörését korlátozó erkölcsi aggályokat gyengíti.

(The Economist, Briefing. The nuclear taboo. June 4th 2022)

Megnőtt a taktikai (a harctéren közvetlenül bevethető) ***nukleáris fegyverek használatának esélye***. Ennek elfogadásáról Amerikában már korábban is készültek felmérések. Az idősebb Bush elnöksége, az első öbölháború idején a megkérdezettek 28 százaléka egyetértett taktikai atomfegyver bevetésével. És ha ezt amerikai katonák életének a megóvása érdekében tették volna, akkor már 45 százalékra nőtt az egyetértők aránya. Később, az iráni konfliktus idején is készültek ilyen közvéleménykutatások. Az amerikaiak többsége egyetértett azzal a feltételezett helyzettel, hogy 20 ezer amerikai katona életét atombomba bevetésével mentse meg egy iráni nagyváros két millió civil lakosa elpusztításának árán. Elemzők nem zárják ki, hogy ha az oroszok – az ukránoknak nyújtott hatékony nyugati segítségnek köszönhetően – vesztesre állnának, az atombomba helyi bevetése mellett döntenének. (Ezért óv Macron elnök attól, hogy az oroszokra megalázó vereséget mérjenek.)

Más, atomfegyverrel rendelkező országok – az orosz példa nyomán – bátorítást kaphatnak arra, hogy hagyományos háborús eszközökkel ériék el céljukat, felhasználva hozzá az atomfenyegetést. Nagy-Britanniában, Franciaországban és Izraelben a közvélemény erről hasonlóan gondolkodik, mint Amerikában: a megkérdezettek többsége, vagy közel többsége elfogadhatónak tartja helyi, taktikai atomfegyver bevetését, ha az hatékonyabb, mint a hagyományos fegyverek.

És végül, azok az országok, melyek sérülékenyek, és Ukrajna szemével nézik a világot, most arra a következtetésre jutnak, hogy egy atomfegyverekkel felszerelt agresszor ellen a legjobb védekezés, ha maguk is szert tesznek nukleáris fegyverekre. Az orosz-ukrán háború tehát így módon ***megnehezíti a nukleáris fegyverek elterjedésének nemzetközi korlátozását***.

Az atomfegyverek ezt megelőzően is terjedtek: Észak-Koreának több tucat bombája van, Iránnak pedig elegendő dúsított uránja, hogy képes legyen atombombát előállítani. Pakisztán is bővíti nukleáris arzenálját, Kínáról nem is beszélve. Az új START Egyezmény ugyan 2026-ig szólóan korlátozza az oroszok és az amerikaiak interkontinentális ballisztikus rakétáinak számát, de nem terjed ki pl. a nukleáris torpedókra. E fegyverek terjedésével csökken a használatukat visszatartó erkölcsi erő és „Putyin fenyegetése még akkor is felemészti a nukleáris fegyverekkel nem rendelkező országoknak adott garanciát, ha azt nem gondolta komolyan” – írja az Economist.

Tavaly lépett életbe a nukleáris fegyverek elterjedését tiltó, 86 ország által aláírt nemzetközi egyezmény, mely e fegyverek megsemmisítésére szólít fel. Ukrajna esete azonban sok államot meggondolásra késztet. A nemzetközi megállapodás fontos része lenne a kölcsönös ígéret, hogy hagyományos fegyveres konfliktusok esetén nem támadják egymás nukleáris parancsnoki és infrasztrukturális létesítményeit. Putyin fenyegetése egy ilyen megállapodásnak most keresztbe tesz. Fontos lenne a nemzetközi nukleáris biztonság szempontjából, ha Putyin kijelentené, hogy nem fog Ukrajnában nukleáris fegyvert alkalmazni.

Az Economist elemzése arra a következtetésre jut, hogy nem szabad engedni az orosz nukleáris zsarolásnak, mert az engedékenység felbátorítja Oroszországot. Oroszországot mindenképpen meg kell állítani Ukrajnában: korszerű fegyverek szállításával, gazdasági segítséggel és Oroszország elleni szankciókkal. A háború kimenetele döntő fontosságú lesz a nukleáris fenyegetés és a nukleáris fegyverek elterjedése szempontjából. Ha Ukrajnában

sikerül legyőzni az oroszokat, és Ukrajna visszaszerzi területeit, a nemzetközi közösség azt a következtetést vonja le, hogy a nukleáris arzenál csak arra jó, hogy diktátorok fenyegezzék vele a világot, de konkrét konfliktusok esetén nem veszik hasznát. Ha viszont Ukrajna veszít, és területileg szétdarabolják, a világ egy szomorú hely lesz, ahol diktátorok az atomfegyver birtokában kényszerítik rá akarataikat a védtelen országokra, és egy új atomfegyverkezési hullám fog elindulni, hogy a gyengébbek így védjék meg magukat – vonja le a következtetést az Economist.

Írásunk nem érinti annak áttekintését, hogy Oroszország milyen előzmények után, Amerika, a nyugati világ és a NATO hány ígéretének megszegése után, az ukrán nacionalizmus milyen, az orosz kisebbséget érintő atrocitásai után döntött a „különleges hadművelet” mellett.¹ Azt ismertettük, hogy az Economist, a nyugati világ mérvadó folyóirata hogyan értékeli a háború következtében kialakult nukleáris kockázatot.

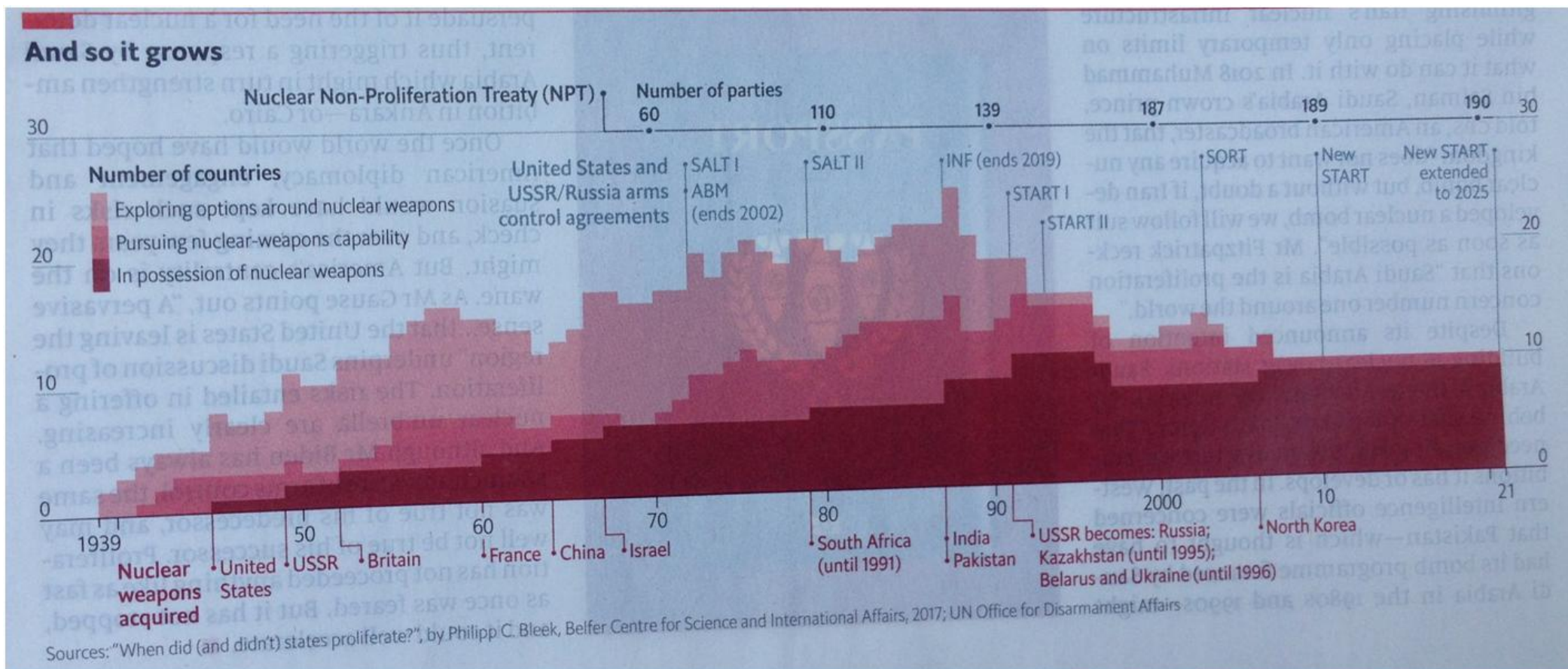
Bp, 2022. június 25.

Kiss Károly
közgazdász és társadalomkutató

Melléklet:

A nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozására kötött szerződések 1939-2021.
(The Economist: Briefing. Nuclear proliferation. January 30th 2021)

¹ <http://utodaink-jovoje.hu/ujdontsagok.php>
(8. szám, orosz-ukrán háború)

A nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozására kötött szerződések 1939-2021.
 (The Economist: Briefing. Nuclear proliferation. January 30th 2021)